

DET DANSKE CENTER FOR MENNESKERETTIGHEDER

22. februar 1988

Justitsministeriet

Udtalelse vedrørende Lovforslag L 45 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien

1. Ved skrivelse af 26.01.1988, j.nr. L.A. 1987-36002-15, har Justitsministeriet, på foranledning af Folketingets Retsudvalg, anmodet Det Danske Center for Menneskerettigheder om en udtalelse vedrørende lovforslag nr. L 45 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, der i vidt omfang bygger på Bet. 1109/1987.

2. Menneskerettighedscentret har udelukkende set det som sin opgave at kommentere lovforslaget ud fra menneskerettighedsorienterede synspunkter, navnlig på baggrund af de bindende (konventioner m.v.) og vejledende (rekommendationer m.v.) internationale regler, der har betydning for Danmarks interne retstilstand.

Internationale standarder

3. Danmark har ved ratifikationen af De Forenede Nationers konvention om borgerlige og politiske rettigheder fra 1966 og Europarådets konvention om menneskerettigheder fra 1950 (den europæiske menneskerettighedskonvention) forpligtet sig til at sikre enhver ret til frihed og personlig sikkerhed, således at frihedsberøvelse kun må ske i h.t. lov i en række nærmere angivne tilfælde og i overensstemmelse med en ved lov foreskrevet fremgangsmåde. Frihedsberøvelsens lovlighed skal endvidere kunne efterprøves ved domstolene. Herudover foreligger en forpligtelse til at behandle den frihedsberøvede human og med respekt for menneskets naturlige værdighed. I FN-konventionen fra 1966 er endvidere indeholdt en særlig bestemmelse (art. 7, 2. pkt.), hvorefter ingen kan gøres til genstand for medicinske eller videnskabelige eksperimenter uden vedkommendes eget forudgående frivillige samtykke,

hvilket betyder, at pårørende eller en værge ikke kan afgive samtykket.

Det skal fremhæves, at Europarådets Konvention af 26. november 1987 om forebyggelse af tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf medfører, at der skal oprettes en forebyggelseskomité, der uhindret skal have adgang til inspektion på steder, hvor personer er frihedsberøvet af offentlige myndigheder. Denne inspektionsadgang vil også omfatte afdelinger for tvangsindlagte psykiatriske patienter. Danmark har undertegnet, men endnu ikke ratificeret konventionen; dette forventes at kunne ske i løbet af 1988. Konventionen træder først i kraft, 3 måneder efter at mindst 7 stater har foretaget ratifikation.

4. FNs Generalforsamling vedtog i 1982 en række principper for behandling af personer, der udstår frihedsstraf, og andre frihedsberøvede, herunder tvangsindlagte (Principles of Medical Ethics, GA res. 37/194 af 18. december 1982). I princip 1 fastsættes, at sundhedspersonalet har en »pligt til at yde [frihedsberøvede] beskyttelse af deres fysiske og mentale sundhed og behandling af sygdomme af samme kvalitet og standard, som gives til personer, der ikke er frihedsberøvede«.

Der foreligger endvidere nogle udkast til retningslinjer vedrørende beskyttelse af mennesker med en psykisk sygdom eller en psykisk lidelse udarbejdet af FN. Således har en arbejdsgruppe vedrørende forebyggelse af diskrimination og beskyttelse af minoriteter under FNs Menneskerettighedskommission i 1983 udsendt en rapport om »Principles, guidelines and guarantees for the protection of persons detained on grounds of mental ill-health or suffe-